

5. Підласий І. Педагогічні інновації: Освіта XXI століття / І. Підласий // Рідна школа. – 1999. – № 2. – С. 3–17.

6. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика / Пометун О., Пироженко Л. – К., 2002. – 136 с.

7. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии / Селевко Г.К. – М: Народное образование, 2003. – 255 с.

8. Ткачук Л. Сучасні освітні технології в активізації пізнавальної діяльності студентів педагогічних університетів / Л.Ткачук // Вісник Львівського університету. Серія Педагогічна. – 2009. – Вип. 25, Ч. 2. – С. 3-10.

*Наталія Кадлубовська,
магістрант природничого факультету.
Науковий керівник: докт. пед. наук,
професор С. С. Вітвицька.*

Особливості підготовки педагога вищої школи до професійної діяльності

Пріоритетна увага в реформуванні вищої освіти в Україні має надаватися підготовці нової генерації науково-педагогічних кадрів національної еліти, здатної трансформувати в собі нову освітньо-світоглядну парадигму національно-державного творення, гуманістичного вознесення самоцінності особистості вихованця.

Останнім часом дослідники розглядають концептуальні засади підготовки педагога (Д. Тхоржевський, В. Курок, О. Мороз, В. Сидоренко, В. Максименко та ін.), обґрунтовують необхідність психолого-педагогічної підготовки викладачів вищої школи (В. Головенкін, З. Курлянд, О. Мороз, Л. Подоляк, О. Полозенко, З. Слєпкань, М. Фіцула, В. Ягупов та ін.); аналізують особливості професійної підготовки майбутніх магістрів (Ю. Косенко, Г. Сухорукова, О. Жилінська, В. Четет, І. Грига, О. Іванова та ін.). Водночас проблема становлення особистості майбутнього викладача вищої школи як важлива передумова його кар'єрного росту є малодослідженою [5].

З огляду на це метою статті є аналіз проблеми формування готовності педагога до професійної діяльності.

Підготовка та атестація науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації здійснюється в Україні насамперед через аспірантуру і докторантуру, система якої запозичена з радянської пори і є досить розгалуженою. За умови ефективного функціонування, вона є безсумнівно значущою щодо піднесення науково творчого потенціалу країни. Водночас повністю забезпечити систему вищої освіти висококваліфікованими фахівцями, які б відповідали сучасній професіограмі викладача вищої школи, вона не може. Думка про те, що вчорашній випускник педагогічного навчального закладу за умови отримання ґрунтовної науково-теоретичної й

методично-практичної підготовки може успішно справитися і з новими функціями викладача вищої школи, видається непереконливою. Причина цього не лише у дії відомого принципу Л.Дж. Пітера: "В ієрархії кожен індивідуум має тенденцію підніматися до свого рівня некомпетентності" [4, 49]. Учитель, який має вищу педагогічну освіту, який закінчив аспірантуру і захистив дисертацію, зустрічається з новою педагогічною системою.

Науково-педагогічна діяльність викладача вищої школи – це не просто поєднання педагогічної діяльності, до якої його готували у ВНЗ і яку він реалізовував у школі, а й наукової діяльності, досвід якої здобутий у процесі роботи над дисертаційним дослідженням. Науково-педагогічна діяльність викладача – це принципово відмінна філософія професійної життєдіяльності. "Вища наукова школа, чи університет, є неподільна єдність викладання і дослідження. Це є викладання через дослідження, яке здійснюється на очах тих, хто навчається" [2, 310].

Г. Балл вважає, що основу професійної готовності становить комплексна здібність фахівця до діяльності певного типу, в якій він виділяє дві сторони: 1) мотиваційну – схильність до відповідного типу діяльності; 2) інструментальну – володіння ефективними стратегіями діяльності, узагальненими способами дій та операцій. Вони забезпечують вільну орієнтацію у відповідному предметному полі, гнучке пристосування до особливостей конкретних ситуацій [1, 99].

Професійна діяльність викладача вищої школи вимагає наявності певних особистісних якостей, соціально-психологічних рис і педагогічних здібностей. Серед них основні такі:

1. **Загальногромадянські риси:** широкий світогляд, принциповість і стійкість переконань; громадянська активність і цілеспрямованість; національна самосвідомість, патріотизм і толерантність щодо інших народів і культур; гуманізм і соціальний оптимізм; високий рівень відповідальності й працелюбність.

2. **Морально-психологічні якості:** чесність і ясність у взаєминах з людьми; високий рівень загальної й психологічної культури; повага до професіоналізму інших і наукової спадщини; акуратність і охайність; дисциплінованість і вимогливість.

3. **Науково-педагогічні якості:** науково-педагогічна творчість; професійна працездатність; активна інтелектуальна діяльність, науковий пошук; педагогічне спрямування наукової ерудиції; педагогічна спостережливість; педагогічна уява й інтуїція; володіння педагогічною технікою; активна інтелектуальна діяльність, науковий пошук; гнучкість і швидкість мислення у педагогічних ситуаціях; висока культура мови і мовлення (фонетична чіткість, лексична науковість і точність, експресивність, емоційність і виразність); володіння мімікою, тоном голосу, поставою, рухами і жестами.

4. Індивідуально-психологічні особливості: високий рівень соціального сприйняття і самопізнання; висока інтелектуально-пізнавальна зацікавленість і допитливість; інтерес до розвитку потенційних можливостей студентів і потреба в педагогічній діяльності з ними; позитивна "Я - концепція", високий рівень домагань; емоційна стійкість, витримка й самовладання; саморегуляція, самостійність і діловитість у вирішенні життєво важливих завдань; твердість характеру.

5. Професійно-педагогічні здібності: адекватне сприйняття студента і безумовне прийняття його як особистості; педагогічний оптимізм; проектування цілей навчання і прогнозування шляхів професійного становлення майбутнього спеціаліста; конструювання методичних підходів і здатність передбачати можливі результати; організаторські й комунікативні здібності; духовно-виховний вплив на академічну групу й особистість студента, організація розвиваючої інтеракції [5].

Згідно з сучасною парадигмою вищої освіти існує об'єктивна потреба в спеціальній підготовці викладацьких кадрів. Великої уваги слід приділяти підготовці та перепідготовці викладачів, для цього розробляти методологію, теорію та здійснювати практику з обов'язковим включенням технічних, технологічних і людських знань в області педагогіки, психології та в інших сферах. Перефразовуючи відомий вислів, можна стверджувати: якщо знаєш тільки одну педагогічну освіту, то не знаєш жодної [3].

Узагальнення психолого-педагогічного досвіду професійного розвитку педагога, сутності професійної адаптації викладача ВНЗ дає підстави розуміти під цим феноменом складний, системний, неперервний процес активної взаємодії особистості та професійного середовища, що забезпечує ефективність професійної педагогічної діяльності та є основою професійного саморозвитку й самовдосконалення викладача.

Список використаних джерел

1. Балл Г. О. Про психологічні засади формування готовності до професійної праці / Балл Г. О. // Психолого-педагогічні проблеми професійної освіти: наук. метод. зб. / ред. кол.: І.А. Зязюн та ін. – К., 1994. – С. 98–100.
2. Гессен С. И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию / Гессен С. И. – М.: Школа - Пресс, 1995. – 448 с.
3. Луговий В. І. Педагогічна освіта в Україні: структура, функціонування, тенденції розвитку / В.І. Луговий; за ред. О.Г. Мороза. – К.: МАУП, 1994. – 196 с.
4. Питер Л. Дж. Принцип Питера, или Почему дела идут кривь и вкось / Питер Л. Дж. – М.: Прогресс, 1990. – 320 с.
5. <http://www.psyh.kiev.ua>